

Národní sportovní agentura je vytvořena za účelem, aby ministerstvo nevidělo, jak se rozdělují peníze, říká Štys

13.5.2025 - Dalibor Štys | Svobodní

Bývalý ministr Dalibor Štys se stal letos garantem Svobodných pro oblast školství. Ve svém textu České školství z 8. března 2025 navrhl zásadní reformu inspirovanou rakouským systémem a na některé z těchto bodů padla řeč i v aktuálním rozhovoru profesora Štysa pro [iportal24.cz](#). Místo ideologie by zavedl do výuky matematické hry, zrušil by devátý ročník ZŠ a rozpustil Národní sportovní agenturu, přičemž by si místo toho svazy rozebraly školy a přímo v nich podchytávaly talenty...

Učitelé letos dostali přidáno 7 procent, ve Sněmovně jsou teď ožehavým tématem platy nepedagogických pracovníků. Jaký je váš názor na tuto záležitost? Berou pracovníci ve školství dost?

Nikde nikdo nebere dost, že? To je přece standard – když jsme v kapitalismu, tak vždycky budou ti, co berou více než jiní lidé, kteří pak samozřejmě budou naštvaní. My máme teď poměrně luxusní pozici, protože řemeslníci si vydělají nejvíc, takže relativně to vypadá tak, že práce se vyplácí.

Čili jinak - přidali byste učitelům ještě více?

Vyjdou-li z rakouského modelu, tam existuje cesta, jak ušetřit za devátou třídu i změnit celkově strukturu škol, protože v současné době se zbytečně vyhazují peníze, které by mohly jít třeba na platy. Na druhou stranu je spousta škol přežívajících jenom díky tomu, že jim starosta přihazuje do rozpočtu, a výsledek je ten, že dané školy jsou na něm závislé.

Záleží tedy, co si z toho vyberete. Já budu spokojený, když budou učitelé za svou práci náležitě finančně ohodnoceni, ale taky ji musejí dělat opravdu dobře. A to pedagogické fakulty momentálně nezajišťují.

Zmínil jste řemeslníky. Je prima, že berou dost peněz, ovšem na druhou stranu jich je nedostatek. Říká se, že řemeslo má zlaté dno, jenže dnes se do učebních oborů nikdo moc nehrne, což v budoucnu může způsobit velký problém. Jak z toho ven?

Tak především nikdo neví, kolik berou řemeslníci... Ale k vaší otázce. V učňovském školství byl vždycky hrozný binec. Když jsem byl ministrem, měli jsme fondy Evropské unie a tam byly prostředky na rekvalifikaci. Člověk po ní dostal za půl roku stejný certifikát jako lidi, kteří absolvovali čtyřletý učební obor s maturitou.

Byl jsem tenkrát na učilišti v Horní Bříze, kde mají obrovskou poptávku po kamnářích a vyprodukují maximálně dva do roka. Ale zároveň měli přeškolení, kam jim chodili středoškoláci i vysokoškoláci se nechat přeškolit a dělali pak kamnáře.

I v tomhle případě by to chtělo následovat rakouský model, kde mají duální vzdělávání. Všichni o tom pořád mluví a všichni po tom pořád volají, ale problém je asi okolo akreditací, jak ho vidím.

V Horní Bříze mi říkali, že jsou tam kluci, kteří de facto duální vzdělávání realizují, protože už po

škole jdou s tátou kamnářem a získávají praxi. Nechají se zapsat na pracák, tam dostanou přeškolení a pak mají stejnou kvalifikaci, jako kdyby čtyři roky studovali na kamnáře. A přesně takhle duální vzdělávání funguje. Oni zkrátka jdou do práce a každý rok navštěvují osm týdnů školu, která má praktické zaměření na to, co nedělají v práci, aby potom byli kompletní a mohli si udělat tovaryšské nebo mistrovské zkoušky, jak tomu bylo za nás, za starých časů. Tohle je cesta. Aby každý měl možnost ze školy vypadnout, říct si »já na to kašlu, já jdu pracovat«. Začal by tedy pracovat a řemeslné vzdělání dostal postupně.

V tomto týdnu se deváťáci dozvědí výsledky jednotných, státem řízených přijímaček na střední školy a do oborů. Třeba v Praze berou do klasických gymnázií každého pátého uchazeče. Ti, co se nedostanou, si to s sebou taky mohou nést celý život. Jak zajistit dostatek středních škol?

První věc je, že rakouský systém zajistí střední školu pro každého, protože tam mají místo druhého stupně nižší střední školy. Všichni se někam dostanou a obdrží vysvědčení pro absolventa nižší střední školy. Problémem jsou osmiletá gymnázia, která nikdo nezakáže, protože to politicky neprojde. Do dob mého dědečka byly měšťanky a gymnázia. Kdo nešel na gymnázium, dělal měšťanku. To je, řekl bych, něco jako ty nižší střední školy.

A co se týče vyšších středních škol, tam jsem prostě tvrdák. Říkám, že to nejlepší, co můžete pro své dítě udělat, je odtrhnout ho od maminky v 15 letech a poslat ho na internát, ať se tam oklepe. Protože moji spolužáci, kteří byli na intru, se v praxi uplatnili mnohem rychleji a praktičtěji než já, který jsem měl maminku za zadkem až do konce vysoké školy včetně kandidatury (dnes doktorátu). Vypadnul jsem až potom do zahraničí...

Děti by zkrátka od rodičů měly jít pryč, pokud můžou, takže si myslím, že ti uchazeči, co se nedostanou v Praze na střední školu a skončí na internátu třeba v Jihlavě, dostanou nejlepší školu života, kterou si zaslouží, a budou nejvíc užiteční pro společnost.

V textu, který jste psal pro Svobodné, se vymezujete vůči jakékoli ideologii ve školách. Jaká ideologie se podle vás dnes učí? Kromě LGBT+, což ale není běžná záležitost, mě nic moc nenapadá...

LGBT je přesně to, co jsem měl na mysli. My jsme na to tak trochu narazili v té vaší první otázce, jestli jsou učitelé dobře placeni. Ono totiž záleží na tom, jestli je učitel kvalitní, a tudíž jestli je schopen se kriticky postavit ke Green Dealu nebo k LGBT.

Ideologie je tam všudypřítomná. A je to do značné míry způsobené i tím, že jsme příjemci fondů Evropské unie, která si na nás vyskočí a řekne »Bude to takhle a takhle!«.

Já jsem dobrý kamarád s paní Kopicovou, která jako ředitelka Národního vzdělávacího fondu vedla vyjednávací tým ve věci strukturálních fondů do školství, a ta mi popsala jednání jasně: »Pořád jsme něco říkali, ale oni pak nakonec odpověděli, že jestli ty peníze chceme, tak to bude podle nich.« Ono se sice říká, že jsme si ty fondy vymysleli a vyjednali sami, ale není to pravda. A na druhém konci stolu navíc neseděl ani žádný cizinec. Byl to většinou Čech, úředník ve službách Evropské unie.

Dobrá, ale jak to tedy změnit? Opustit Unii?

Když se změní celý systém a v jeho rámci převezmeme rakouskou strukturu vzdělávání – oni tedy mají místo LGBT náboženství – a když místo náboženství, jak jsem navrhoval, zavedeme matematické hry, tak jsme hned doma. Neříkám, že to prosadím, taky se asi nestanu ministrem, ale někdo to říkat musí.

Ještě prosím jednou pojďme k rakouskému systému, konkrétně nyní k problematice inkluze - tady nefunkční, tam funkční. Proč tomu tak je?

Zrovna jsem o tom před pár dny mluvil s ředitelem školy v rakouském Harbachu, kam chodí můj syn, a právě od něj mám většinu detailních informací. Vzděláním je matematik, takže si dobře rozumíme. A on říkal: *»Vím, že se Vám to líbí, ale i u nás je to všechno pod strašným tlakem lidskoprávních aktivistů.«*

Vtip je v tom, že v Rakousku se známkuje od první třídy. Rodič vidí známky a pak mu paní učitelka předloží konkrétní vzdělávací cíle v jednotlivých předmětech a on tam má od zelené až do černé, jak jeho dítě prosperuje. Čili rodič dostává jednak známky souhrnné a jednak jednotlivé vzdělávací cíle a v nich má napsáno co a jak. Dobře, slovní hodnocení také absolvujeme, ale strukturované podle centralizovaných vzdělávacích plánů. A hlavně - známkuje se, a to podle vzdělávacích cílů, které má dítě absolvovat. A když během prvních dvou let studia třikrát propadne - ano, propadá se už v první třídě - pak nastane diskuze s vedením školy. Tu diskuzi moderuje právník svazkové školy, aby nebyly žádné problémy, přičemž i rodiče si mohou přivést vlastního právníka. Tahle moderovaná diskuze trvá půl roku a na konci se rodiče rozhodnou - buď svoji ratolest pošlou na zvláštní školu, anebo bude studovat integrovaně-inkludovaně, ale podle studijního programu plánu zvláštní školy. A to je pak napsáno i na vysvědčení, ne jako u nás, kde se výuka podle speciálních plánů tají.

Zajímavým tématem je tělesná výchova. Nejednou jsem se setkal s tím, jak si ve sportovních oddílech a klubech stěžují, že k nim děti chodí nepřipravené ze školy, že ani neumějí udělat kotoul, nemají žádnou fyziku a podobně. Jak to změnit? Vy sám navrhuje zrušení nefunkční Národní sportovní agentury, kdy si svazy rozeberou školy - vždy 2 kolektivní a 2 individuální sporty na školu - což má pomoci k podchycení talentů, zvláště ze znevýhodněného prostředí. Je to ale vůbec reálné?

Já jsem sedával s předsedou olympijského výboru Jiřím Kejvalem, předsedou České unie sportu Miroslavem Janstou, ale i Karlem Bauerem, což byl jachtař - stejně jako kdysi já - a dlouhá léta jim dělal ekonoma. Známe se, tykáme si, protože jsme proti sobě závodili. A on mně tam předváděl své návrhy a všichni si pochvalovali, že mi nemusí nic vysvětlovat, protože všemu rozumím hned. Jenže následně byli naopak z toho, že všemu rozumím hned, nešťastní. Protože když mě chtěli oblafnout, tak to nešlo. Říkal jsem jim - a trochu by to zase řešily i svazkové školy - že vtip je v tom, že vy jako sportovní svazy si musíte vzít nějaké školy pod palec a starat se o ně. Ty děti vám zkrátka nesmí utéct!

Když vám dítě po obědě zmizí domů, zejména z nějaké vyloučené lokality, tak už se nevrátí na nějaké sportoviště. Já bych si to naopak představoval tak, že ve školách budou nějak etablované sportovní jednoty, budou odchytávat talenty a podílet se na jejich výchově, protože učitel má maximálně tři hodiny tělocviku týdně. Přitom když chcete být sportovec, je potřeba se tomu věnovat minimálně dvě hodiny denně. Takže jsem navrhoval, že by si sportovní svazy, které u nás mají nějakou relevanci a jsou trochu populární, rozebraly mezi sebe svazkové školy a na každé z nich by byl jeden vytrvalostní a jeden rychlostní sport, míněno individuální, a pak dvě kolektivní hry. Sportu by to pomohlo a bylo by to obrovské! Není možné říct, že my jsme ti sportovci,

od starosty dostaneme peníze na fotbalový klub a my s vámi jako se školou nechceme mít nic společného. Takhle to nejde! Protože ty děti jsou ve škole!

Vždycky jsem sportovním činovníkům říkal: *»Vy nadáváte, že nemáte talenty. A kde jsou ty děti? No ve škole! Tak za nimi jděte!«*

Myslíte, že tam šli? Ne, prosadili si Národní sportovní agenturu, aby ministerstvo nevidělo pod

pokličku, jak si rozdělují peníze.

A když se podíváte na vysoké školství - byl byste pro jeho kompletní zpoplatnění?

Asi ne, to se neprosadí. Nemá smysl bojovat tam, kde jde o takhle spornou záležitost. Z mého pohledu je špatná především struktura. Říkal jsem to tenkrát, říkám to i dnes.

Měly by existovat polytechniky – ty Fachhochschule, což jsou vysoké školy, ale prakticky zaměřené. Já sám jsem teď »propadl« na polytechniku, protože na univerzitě jsem se nedohodl na tom, že začneme mít firmu na výrobu mikroskopů a kamer, které jsme na její půdě vymysleli. Takže jsem přešel na Vysokou školu technickou a ekonomickou v Českých Budějovicích a na zdejších ústavech se předpokládá, že člověk pochází z průmyslu nebo v něm dělá a vedle toho má svoji firmu. Na Fachhochschule v Deggendorfu provozuje 50 procent profesorů svoje firmy.

U nás na ČVUT je to koneckonců taky tak. Celá fakulta architektury je vedená pedagogy, kteří mají vlastní ateliér, a to je vůbec to nejlepší, co pro ty studenty můžete udělat.

Takže my máme de facto tři typy »vejšek«. Na jedné straně jsou univerzity, které se konfrontují s jistým měřítkem elitářství. Jenže pak to dopadne, že ty takzvaně elitní lidi nemá ani Akademie věd, protože její ústavy nejsou schopny získávat pravidelně individuální elitní granty jako například granty Evropské výzkumné rady.

Takže tady máme obrovské množství ústavů a všechno to živíme, ale není vůbec zřejmé, co z toho má společnost za užitek. Proto zastávám názor redukovat Akademii věd na ty ústavy, které jsou schopné opravdu získávat nějaké prestižní mezinárodní granty, zejména od Evropské výzkumné rady. Říkal jsem to tenkrát, v roce 2013, a také jsme to vtělili do národních programů udržitelnosti pro infrastrukturu postavené z Evropských strukturálních fondů. A najednou se ukázalo, kdo je opravdu »excelentní«.

Ono ministerstvo školství vždycky vymyslí nějaká měřítka, vhodná zdánlivě pro všechny, na základě jistých politických tlaků, a zahájí nějaké tažení. Když jsem já odcházel, tak měřítka byla taková, že se studenti klidně můžou vyhazovat z prvních ročníků vysokých škol bez snížení finančního příspěvku, aby se udržela vysoká kvalita. Pak se dospělo k tomu, například na naší fakultě, odkud jsem odešel, že vyprodukuje jednoho dva absolventy ročně. To taky není efektivní. Ovšem teď se jede pro změnu opačný systém, kdy se posuzuje propadovost. Kdo má vysokou propadovost, tomu se snižují peníze, což je taky blbost, protože tím pádem necháváme každého prolézt.

Čili se domnívám, že tohle nemá žádné řešení kromě toho, že pár vysokých škol bude fakt nejlepších a budou dobře placené. Prosazoval jsem, aby byla prezidentská vědecká rada, která každý rok vybere 20 profesorů a stát si určí v jakých oborech. Tito lidé budou kolem sebe vytvářet konkrétní elitní školy a budou mít své granty jisté od 45 let do 70. Za těmito školami ti kvalitní studenti potáhnou, ale také se budou vyhazovat.

No a pak bude spousta polytechnik, kde si každý studuje, co chce, a co stát nebude ochotný platit, tak ať si platí studenti sami. Koneckonců to tak je na soukromých vysokých školách, kterých tu máme tolik, že nevíme, co s nimi. To je myslím slušný kompromis.

A další věcí je, že máme ještě vyšší odborné školy, a tam zase jsem navrhoval to, co má Caltech, tedy California Institute of Technology v Pasadeně. Oni mají své college – nějakých 18 nebo 20 po celých Spojených státech – a platí systém 3-2, kde bakalář z té college má uznané dva ročníky Caltechu a je na Caltech vybraný – ne na základě jedné jednorázové zkoušky, ale výkonnosti za celé tři roky studia. Je to krásné – Caltech se netrápí s bakaláři, zato má prváky, které si sám vybral, protože to byly totální hvězdy v celém světě. Pak k nim přijdou ti, které si vybrali postupně z těch »kolidzí« – a

nakonec absolvuje studium nějakých 200 studentů. Ale jsou to absolutní hvězdy, po nich všichni hrábnou, ať už z nich jsou filmoví režiséři, matematici nebo raketoví inženýři.

Převzato z iportal24.cz

<https://svobodni.cz/novinky/narodni-sportovni-agentura-je-vytvorena-za-ucelem-aby-ministerstvo-nevi-delo-jak-se-rozdeluji-penize-rika-stys>